

עלי ההגהה

דשיחת

ש"פ שמות, י"ט טבת ה'תנש"א

יוצא-לאור לש"פ שמות, ה'תשפ"א

- בפעם הראשונה -

יוצא לאור על ידי מערכת

"מפתח"

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

MAFTEIACH

www.Mafteiach.app

נסדר לדפוס ע"י מנחם מענדל בן בת שבע ומנחם מענדל בן שרה נחמה

פתח דבר

לקראת ש"פ שמות – הננו מוציאים לאור בזה – בפעם הראשונה – צילום כתי"ק עלי-ההגהה המלאים ד"קונטרס משיחות ש"פ שמות, י"ט טבת ה'תנש"א – לפני שלשים שנה.

* * *

חלק חשוב מהשיחה – עלי' ריבוי הגהות יסודיות – מדבר במעלתן של ישראל, ושלילת הדיבור בגנותן ה'ו.

היו אלו הימים שקדמו ל"מלחמת המפרץ", כאשר קול נביא דורנו נשמע בהרגיעו את כלל ישראל, אשר ארצנו הקדושה היא המקום הבטוח ביותר.

באותם הימים, עמד לו פלוני בדברי קטרוג קשים ר"ל על עם ישראל, באמרו אשר הקב"ה ממיט עליהם "שואה" נוספת להפרע מעוונותיהם, היל"ת.

כ"ק אדמו"ר שליט"א הגיב לדברים בהריפות – בשיחות: (1) עשירי בטבת לאחר תפלת מנחה, (2) התועדות ש"פ ויחי, (3) התועדות ש"פ שמות, (4) התועדות ש"פ וארא.

בשיחות אלו דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א, באריכות יתרה על הרגיל, האריך והסביר את שלילת דיבורים אלו, מכל פרטיהם.

שלא כרגיל – אשר השיחות הוגהו באידיש ובלה"ק לסירוגין – הגי' כ"ק אדמו"ר שליט"א את השיחות כמה שבועות ברציפות בלה"ק, והדברים פורסמו בכל רחבי אה"ק, מעודדים ומרגיעים את העם היושב בציון.

חלקים קצרים מהגהות השיחה שלפנינו – פורסמו בעבר, בבמות שונות. ועתה – מתפרסמים לראשונה, כאמור, ההגהות המלאות, להרוות צמאון אנ"ש והתמימים.

קונטרס זה יוצא לאור ע"י מערכת "מפתח". אפליקציית "מפתח" הינו מיזם שמטרתו לרכז במקום אחד את האודיו, הוידאו, ההנחות הבלתי-מוגהות והמוגהות – לכל שיחה והתועדות של הרבי.

הקונטרס הוא שלישי בסדרת קונטרסים הכוללים הגהות שלמות. ע"ע הופיעו בסדרה זו: (1) שיחת ש"פ תזו"מ תנש"א (אייר, תשע"ט). (2) שיחת ש"פ דברים תנש"א (מנ"א, תשע"ט). ובעז"ה יופיעו קונטרסים נוספים בקרוב.

וכאן המקום לבקש בבקשה כפולה ומכופלת, שכל מי שיש תח"י הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחות ומאמרים – שיואיל להמציאם למערכת, ע"מ לזכות בהם את הרבים.

* * *

והעיקר – יהי רצון שנוכח זיך זעהן מיטן רבי'ן, ולשמוע "תורה חדשה" תיבך ומיד ממש!

מערכת „מפתח“

ימי ההכנה ליום הבהיר יו"ד שבט, ה'תשפ"א
סיום שנת שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א
ברוקלין, נ.י.

בס"ד. משיחות ש"פ שמות, י"ט טבת ה'תנש"א.

א. בפסוק הראשון שבהתחלת פרשת וספר שמות – "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו" – יש כמה דיוקים, ומהם:

א) "הבאים מצרימה", לשון הוה, מתאים לומר בזמן ביאתם למצרים – כמ"ש בפרשת ויגשו "ויבאו מצרימה יעקב וכל זרעו אתו .. ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה"; משא"כ בהתחלת ספר שמות, כשבני נמצאים כבר במצרים ימים רבים, [אלא שהכתוב חוזר ומספר (בקיצור) ע"ד בואם למצרים (כהקדמה להמשך הסיפור אודות שעבוד מצרים, ובעיקר, אודות הגאולה ממצרים)] – מתאים יותר לומר בלשון עבר, "ואלה שמות בני ישראל אשר באו מצרימה", כבסיום הכתוב "איש וביתו באו"?

ב) מהו הטעם שבהתחלת הפסוק, נאמר "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה", ובהמשך הפסוק נאמר "את יעקב" – יעקב דוקא, ולא כפי שנקרא (בהתחלת הפסוק) בשם ישראל?

ג) מהו הטעם לשינוי לשון הכתובים – שבפרשת ויגש נאמר "הבאים מצרימה יעקב ובניו", ובפרשתנו נאמר "הבאים מצרימה את יעקב"?

ד. בכיבוד דיוק הלשון "הבאים מצרימה" – איתא במדרשי:

"הבאים מצרימה, וכי היום באים, והלא ימים רבים היו להם משבאו למצרים? אלא, כל זמן שיוסף הי' קיים לא הי' להם משוי של מצרים, מת יוסף נתנו עליהם משוי, לפיכך כתיב הבאים, כאילו אותו יום נכנסו למצרים".

וצריך ביאור בנוגע להלימוד וההוראה בעבודת האדם:

ובהקדמה – ש"התורה היא נצחית", ו"בכל יום יהיו בעיניך חדשים", ובהדגשה יתירה בזמן שקורין פרשה זו בתורה בציבור, שאז "צריכים לחיות" עם הענינים שבפרשה זו.

ועפ"ז צריך להבין הקשר והשייכות ד"הבאים מצרימה" ("כאילו אותו יום נכנסו למצרים") לימינו אלה:

כיון שלפי כל הסימנים שבדברי חז"ל עומדים אנו בסוף זמן הגלות, לאחר שכבר "כלו כל הקיצין", וכבר עשו תשובה, ובלשונו של כל כ"ק מ"ח אדמו"ר נשיא דורנו (לפני עשרות שנים) שכבר סיימו כל עיני העבודה, גם "צחצוח הכפתורים", ועומדים מוכנים ("עמדו

[בתחלת השיחה כתב:] מהיר

.. משא"כ בהתחלת ספר שמות, כשבני נמצאים כבר במצרים ימים רבים, [אלא שהכתוב חוזר ומספר (בקיצור) ע"ד בואם למצרים (כהקדמה להמשך הסיפור אודות שעבוד מצרים, ובעיקר, אודות הגאולה ממצרים)] ..

.. שבהתחלת הפסוק נאמר "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה", ובהמשך הפסוק עצמו נאמר "את יעקב" – יעקב דוקא, ולא כפי שנקרא (בהתחלת הפסוק) בשם ישראל? ..

.. ובהקדמה – ש"התורה היא נצחית" ..

הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקוני — מהו הפירוש, הלימוד וההוראה מהענין ד"הבאים מצרימה", "כאלו אותו יום נכנסו למצרים" כשעומדים בסמיכות ממש להציאה ממצרים!?

ג. ויובן בהקדם הביאור בכללות הענין ד"ואלה שמות בני ישראל", שפסוק זה הוא הפתיחה דספר שמות והספרים שלאחריו (הן ד' הספרים, והן כל כ"ד ספרי קודש דתושב"כ¹⁰) — סיפור חייהם (דברי הימים) של בני ישראל ועבודתם בקיום התורה ומצוות¹¹:

החילוק שבין ספר שמות (והספרים שלאחריו) לספר בראשית — ספר בראשית הוא סיפור חייהם ועבודתם של האבות, אברהם יצחק ויעקב, כמודגש בשמו: "ספר הישר"¹², "זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים"¹⁴; ולאחר זה מתחיל ספר שמות, "ואלה שמות בני ישראל" — סיפור חייהם ועבודתם של הבנים, שמשיכים בדרכם של האבות, ע"פ ההוראה והנתינת-כח של האבות, "מעשה אבות סימן לבנים"¹⁵.

ועפ"ז מובן הטעם דהקדמת ספר בראשית לפני שאר הספרים, אף ש"עיקר התורה הן ספר שמות ושאר הספרים שכותב ומספר בפירוש מעשה המצוות" — "לפי שספר זה (שעיקרו) סיפור תולדות האבות .. בפרטי מעשיהם וכל קורותם" הוא השרש הראשון לכל המצוות שנכתבו בספרים האחרים, כיון שהנתינת-כח לקיום כל המצוות שבשאר הספרים היא ע"י מעשה האבות שבספר בראשית, ולכן נקרא בשם "ספר הישר", "מפני שהוא שם הכולל והמקור לכל המצוות הכתובים בספרים שאחריו, שנק' דרכי הישר והאמת, כמ"ש¹⁶ כי ישרים דרכי ה'"¹⁷.

ד. ליתר ביאור:

אע"פ שעבודת האבות (בספר בראשית) היתה לפני מתן-תורה, ועבודת הבנים (בספר שמות והספרים שלאח"ז) היא לאחר-¹⁸ (יציי"מ שהיתה הקדמה¹⁹ ל)מתן-תורה²⁰, שאז "בטל (הקב"ה) גזירה ראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים"²¹, שע"י העבודה דקיום התומ"צ נעשה גילוי המשכת הקדושה למטה, שהדברים הגשמיים שבעולם נעשים חפצא דקדושה (משא"כ לפני מ"ת)²² — הרי, החידוש דמתן-תורה (המשכת הקדושה למטה) גופא נעשה אחרי ההקדמה וההכנה דעבודת האבות, אשר, "האבות הן הן המרכבה"²³, שבהיותם בעוה"ז התחתון היו בבחינת "מרכבה" להקב"ה כמו למעלה, ולכן נקראו "ישרים", כמו קו ישר שנמשך למטה כמו שהוא למעלה (לא שיינוי)²⁴, ועי"ז הכינו את כל עבודת הבנים בהמשכת אלקות למטה בקיום התומ"צ לאחר מתן-תורה. אלא, שעבודת האבות היא (רק) הכנה ונתינת-כח להמשכת

.. ד"ואלה שמות בני ישראל", שפסוק זה הוא הפתיחה דספר שמות והספרים שלאחריו (הן ד' הספרים חומש, והן כל כ"ד ספרי קודש דתושב"כ) ..

.. ועבודת הבנים (בספר שמות והספרים שלאח"ז) רובה ככולה היא אחרי (יציי"מ שהיתה הקדמה ל)מתן-תורה ..

.. שע"י העבודה דקיום התומ"צ נעשה המשכת וגילוי הקדושה למטה [נתחלה הי' כתוב "גילוי והמשכת", ושינה הסדר שיהי' כתוב "המשכת וגילוי"] ..

.. שעבודת האבות היא (רק) הכנה ונתינת-כח ..

הקדושה למטה, והחידוש שבעבודת הבנים לגבי עבודת האבות הוא בהעבודה בפועל, היינו, לא רק האפשרות להמשכת הקדושה למטה, אלא המשכת הקדושה למטה בפועל, אשר, ע"י העבודה בפועל ניתוסף עליו הכי גדול, עד כדי כך, שבשביל זה היתה בריאת כל סדר ההשתלשלות — נתאוהה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים²⁷, שמציאות התחתון תהי' דירה לו ית' בפועל ובגלוי²⁸.

וזוה מובן שספר שמות והספרים שלאח"ז (עבודת הבנים) הם כמו פירוש וביאור לספר בראשית (עבודת האבות)²⁹ — ע"ד ובדוגמת הפירוש והביאור דבינה לחכמה, תושבע"פ לתושב"כ³⁰ — לפרש ולבאר אופן העבודה דהמשכת אלקות למטה בפועל מחש.

ה. וה"פתיחה" לעבודתם של הבנים להביא בפועל (הנתינת-כח של האבות ב) המשכת אלקות למטה, היא, בהתחלת ספר (ופרשת) שמות — "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו":

עבודתם של הבנים בגילוי והמשכת אלקות למטה, שבשביל זה "באים מצרימה" (תחתון שאין תחתון למטה ממנו), היא — עי"ז שניכר בהם בגלוי (מראה באצבעו ואומר "אלה") שהם "בני ישראל", בנים של האבות, עד ל"בחרו שבאבות"³¹, וכפי שנקרא (בשם המעלה) "ישראל".

וההסברה בזה:

"ישראל" — הוא ע"ש "כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל"³² ויתירה מזה — "ישראל" אותיות "לי ראש"³³, בחי "הראש" של הקב"ה, ולא עוד אלא ש"הם נעשים להקב"ה בחינת ראש כביכול"³⁴, להיותם למעלה גם מבחי' הראש (המוח והגולגלת, חכמה ורצון) דהקב"ה, כיון שמציאותם היא חד ממש ("ישראל וקב"ה כולא חד"³⁵) עם מהותו ועצמותו ית' (שלמעלה מהראש), ובלשון הכתוב³⁶ "חלק אלקה ממעל (ורבינו הזקין³⁷ מבאר ומפרש) מחש", אשר, "הנעצם כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכולו"³⁸.

ומובן, שברגא ד"ישראל" אין נתינת מקום להיירדה "מצרימה" — מידה והגבלה, "מצרים" מלשון מיצר וגבול, ועאכו"כ מצב של גלות, "מצרים" כפשוטו ("כל המלכיות נקראו ע"ש מצרים ע"ש שהם מצירות כו"³⁹) — כיון ש"שרית עם אלקים ועם אנשים (ועאכו"כ עם מצרים) ותוכל", ולא עוד אלא שנעשה בבחינת "לי ראש", וכודאי שלגבי "הראש" דמלך מלכי המלכים הקב"ה לא שייך ענין של מיצר וגבול, ועאכו"כ ענין של גלות.

היירדה "מצרימה" שייכת רק בדרגא שלחטה מ"ישראל" — "בני ישראל (שהם) הבאים מצרימה", וכהמשך הכתוב ("הבאים

.. ויתירה מזה — "ישראל" אותיות "לי ראש", בחי "הראש" כביכול של הקב"ה, ולא עוד אלא ש"הם נעשים להקב"ה בחינת ראש כביכול", להיותם למעלה גם מבחי' הראש (המוח והגולגלת, חכמה ורצון) דהקב"ה, כיון שמציאותם היא חד ממש ..

מצרימה) את יעקב, מלשון נקב, ועד ש"ידו אוחות בעקב עשו"י.
ובפרטיות יותר – יש חילוק בין פרשת ויגש, שבה נאמר
"הבאים מצרימה יעקב ובניו", לפרשתנו, שבה נאמר "הבאים מצרימה
את יעקב":

הירידה למצרים שבפרשת ויגש שאינה במצב של גלות⁴³
– שייכת גם ביעקב ("הבאים מצרימה יעקב ובניו"), משא"כ הירידה
למצרים שבפרשתנו שהיא במצב של גלות – אינה שייכת ליעקב⁴⁴
(כפשוטו הענינים ששעבוד מצרים התחיל רק לאחר מיתת יעקב⁴⁵
(ויוסף⁴⁶)), ורק בדרגת ד"את יעקב", הטפל ליעקב⁴⁷, נעשית הירידה
לגלות מצרים באופן ד"איש וביתו באו".

אמנם, כיון שגם "בני ישראל .. את יעקב איש וביתו באו"
הם "בני ישראל", אשר, גם בהיותם בדרגת "בנים" שלמטה מדרגת
ה"אבות" שייכים הם להאבות⁴⁸, ומקבלים בירושה כל עניני האבות⁴⁹
עד ל"בחור שבאבות", "ישראל" – לכן, לא זו בלבד שהירידה
מצרימה אינה פועלת בהם שינוי וחסרון ח"ו, כמארו"ל⁵⁰ "ראובן
ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין", "שלא שינו את שמם וכו"
(ו"אלה שמות בני ישראל"), אלא אדרבה, שניתוסף אצלם עליו
גדול יותר ע"י הביורר דמצרים, כמ"ש בהמשך הפרשה⁵¹ "ונצלם את
מצרים", "כמצודה שאין בה דגן וכמצולה שאין בה דגים"⁵², שזהו ע
בירור והעלאת ניצוצות הקדושה⁵³.

ו. עפ"ז יש לבאר גם הדיוק "הבאים מצרימה" (לשון הוה),
שגם לאחר ש"ימים רבים היו להם משבאו למצרים", ה"ז "כאילו
אותו יום נכנסו למצרים":

כיון ש"בני ישראל" מקבלים בירושה כל עניני האבות, עד
ל"בחור שבאבות" "ישראל" ("כי שרית גוי", "לי ראשי") – הרי,
מצד בחינת "ישראל" שבהם (מציאותם האמיתית) אין להם שייכות כלל
למצרים; וביאתם למצרים ("בני ישראל הבאים מצרימה") – הו"ע
של חידוש אצלם, כיון שמצד עצמם אין להם שייכות למצרים.

ולכן, גם כשנמצאים במצרים (הן בגלות מצרים, והן בגלויות
שלאח"ז, עד לגלות זה האחרון) "ימים רבים", ה"ז "כאילו אותו
יום נכנסו למצרים" – דכיון שמציאותם האמיתית ("בני ישראל")
היא תמיד למעלה משייכות למצרים, והיותם במצרים היא חידוש,
הרי, כל יום נוסף שנמצאים במצרים – גם לאחר "ימים רבים", ועד
לסוף זמן הגלות – הוא "כאילו אותו יום נכנסו למצרים".

וזהו גם נתינת כח לעבודתם של הבנים בהמשכת וגילוי אלקות
למטה, עד לתחתון שאין תחתון למטה ממנו (מתחיל מ"אלה שמות
בני ישראל הבאים מצרימה") – שכיון שמצד מציאותם האמיתית

.. אמנם, כיון שגם "בני ישראל .. את יעקב איש וביתו באו" הם "בני ישראל" ..

"בני ישראל") אינם שייכים למצרים, והיותם במצרים (לא במקומם האמיתי) הוא באופן ד"הבאים מצרימה", לשון הוה, "כאילו אותו יום נכנסו למצרים", וב"אותו יום" גופא ברגע זה (רגע ההוה) ממש — מודגשת יותר אצלם כוונת ותכלית בואם מצרימה⁵¹, שברגע זה ("רגע כמימרי"⁵², שיש בו שיעור זמן דאמירת ג' אותיות "רגע") ימלאו שליחותו של הקב"ה לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

ועד"ז בכל רגע ורגע ש"באים מצרימה" מחדש, ועד לרגע האחרון דזמן הגלות — שגם לאחרי כל אריכות וקושי הגלות, אינם שייכים לגלות, ואין זה מקומם, כך, שהיותם בגלות ברגע זה, רגע האחרון של הגלות, אינו המשך טבעי לגלות ארוכה וקשה⁵³, אלא מצב חדש, "כאילו אותו יום (ואותו רגע) נכנסו מצרים", ולכן נעשית העבודה כל משך זמן הגלות עד לרגע האחרון דזמן הגלות בכל התוקף, ומתוך תוקף האמונה בביאת המשיח, צפ"י ותקוה חזקה לביאתו תיכף ומיד וממש.

ז. וביאור הענין בעבודת האדם בכל יום:

איתא במשנה⁵⁴ "בכל דור דור (ומבאר רבינו הזקן)⁵⁵ שהכוונה בזה היא "כל יום ויום" חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא (היום)⁵⁶ ממצרים" — ש"היא יציאת נפש האלקית ממאסר הגוף .. ליכלל ביחוד אור א"ס ב"ה ע"י עסק התורה והמצות בכלל ובפרט בקבלת עול מלכות שמים בק"ש, שבה מקבל וממשיך עליו יחודו ית' בפירוש באמרו ה' אלקינו ה' אחד .. והיא בחי' יציאת מצרים, ולכן תקנו פ' יציאת מצרים בשעת ק"ש דוקא"⁵⁷.

ויש לומר, שב"לראות את עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים" נכלל גם שב"אותו יום (לפנ"ז) נכנס למצרים" — שהרי, היציאה ממצרים שייכת רק לאחרי הכניסה למצרים, וכיון שאתמול כבר יצא ממצרים, לא שייך שיצא גם היום ממצרים אא"כ נכנס למצרים ביום זה.

כלומר: הכוונה כאן היא לא רק שגם לאחרי היציאה ממצרים אתמול, נמצא היום במצרים, כיון שלגבי דרגתו היום (שלמעלה מדרגתו אתמול) ה"ז נחשב עדיין ל"מצרים" — שהרי עפ"י מודגש המשך המצב הקודם שנמצא במצרים, ולא הכניסה למצרים מחדש — אלא הכוונה היא שהיותו במצרים היום הוא (לא המשך למצב קודם, אלא) מצב חדש, "כאילו אותו יום נכנס למצרים", לַעַן שכל עובדת היותו במצרים (גם לפנ"ז) היא דבר חידוש לגבי מציאותו שאינו שייך למצרים.

ח. וההסברה בזה:

"כל אדם כשהקב"ה מחזיר לו נשמתו נעשה ככרי' חדשה,

.. ש"היא יציאת נפש האלקית ממאסר הגוף .. ליכלל ביחוד אור א"ס ב"ה ע"י עסק התורה והמצות בכלל ובפרט בקבלת עול מלכות שמים בק"ש, שבה מקבל וממשיך עליו יחודו ית' בפירוש באמרו ה' אלקינו ה' אחד .. והיא בחי' יציאת מצרים, לַעַן ותקנו פ' יציאת מצרים בשעת ק"ש דוקא ..

.. שהיותו במצרים היום הוא (לא המשך למצב קודם, אלא) מצב חדש, "כאילו אותו יום נכנס למצרים", לַעַן שכל עובדת היותו במצרים (גם לפנ"ז) היא דבר חידוש לגבי מציאותו שאינו שייך למצרים ..

כמ"ש⁵⁵ חדשים לבקרים כו', שהאדם מפקיד נשמתו (באמרו בק"ש על המטה "בידך אפקיד רוחי"⁵⁶) עיפה, הקב"ה מחזיר לו חדשה ורגועה⁵⁷, ולכן, בהתחלת כל יום אומר כאו"א מישאל "מודה אני לפניך כו' שהחזרת בי נשמת", וממשיך לומר בברכות השחר "נשמה שנתת בי טהורה היא", שגם בהיותה ב', נשמה בגוף, נותנה מהקב"ה ("כל הנותן בעין יפה הוא נותן"⁵⁸) כמו שהיא במעמד ומצב ד"טהורה היא", כאמור, "חלק אלקה ממעל ממש"⁵⁹, שעל ידו תופסים כביכול בהעצם ממש.

וכיון שזה העתה נעשה "ברי' חדשה" עי"ז שהקב"ה החזיר לו נשמתו, "חלק אלקה ממעל מחש" — הרי מצד מציאותו אין לו שייכות למצרים, מיצר הגוף, ועאכו"כ מיצר הגלות, וזה שנמצא במצרים היום, ה"ז באופן ש"אותו יום נכנס למצרים", על מנת למלא שליחותו של הקב"ה, "אני נבראתי לשמש את קוני"⁶⁰, בכל התוקף ד"עבדו" מלך מלך⁶¹, שמצד עצמו אינו שייך למצרים, ולכן, גם בבואו למצרים ה"ה לחעלה ממצרים.

ומזה מובן שגם אם אתמול (ובימים שלפניו) ה' במעמד ומצב ד"מצרים" מצד מאסר הגוף ונה"ב (כפי שידע איניש בנפשי⁶²), ועאכו"כ מצד כללות ענין הגלות⁶³ — אין זה גורע מתוקף ושלימות עבודתו ביום זה כפי שצריכה להיות מצד מציאותו, נשמתו, חלק אלקה ממעל ממש, שלחעלה משיכות למצרים.

[ומה גם שכללות הירידה ל"מצרים" (מצד החיצוניות) אינה אלא לפי שעה בלבד, שהרי "הבטיחה תורה שסוף ישראל⁶⁴ לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין"⁶⁵, ואז יראו שכל הגלות אינו אלא חלוש ("היינו כחולמים"⁶⁶) בלבד, ר"חלומות שוא ידברון"⁶⁷, דבר שאינו אמיתי, כיון שאינו אלא לרגע קטן, כמ"ש⁶⁸ "ברגע קטן עזבתיך (מיד) ברחמים גדולים אקבצך", ו"שינוי החזור לברייתו כו' לא הוה שינוי"⁶⁹, כך, שהיותו במצרים לפי שעה אינו פועל שינוי גם בהחיצוניות שלו].

ט. ויש להוסיף, שהאמור לעיל בהפירוש ד"בני ישראל הבאים מצרימה" (שגם לאחר שנמצאים במצרים "ימים רבים" ה"ז "כאילו אותו יום נכנסו למצרים", כיון ש"בני ישראל" אינם שייכים למצרים) מודגש גם בהמשך הפרשה:

כשהקב"ה אמר למשה לבשר לבני על הגאולה, "לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם ה' אלקי אבותיכם נראה אלי אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב לאמר פקד פקדתי אתכם גו' ושמעו לקולך וגו'⁷⁰, השיב משה להקב"ה "והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי כי יאמרו לא נראה אליך ה"⁷¹, ואמרו חז"ל "אותה שעה דיבר משה שלא כהוגן, הקב"ה אמר לו ושמעו לקולך, והוא אמר והן לא יאמינו

לי .. (והקב"ה אומר) הם מאמינים בני מאמינים, מאמינים, שנאמר ויאמן העם, בני מאמינים, שנאמר והאמין בה' יי, "גליא קמי קוב"ה דמהימיני ישראל, אמר לו הן מאמינים בני מאמינים כו"כ.

ושגאל ¹ ומהרש"א יי: "מה חטא משה בזה, דהא גם אם קמי שמיא גליא דיאמינו לו, קמי משה לא גליא .. ועוד מאי מייתי ראי שהם מאמינים מדכתיב ויאמן העם וגו' דכתיב בתר ויעש האותות לעיני העם וגו', הרי משה נמי אמר דלא יאמינו אליו בלא אות, וביקש ליתן להם אות שיאמינו לו ע"י האות"? ומתוך, ש"אמרו במדרשות והביאו רש"י בחומש"ה שהקב"ה אמר למשה ושמעו לקולך וגו' שהי' סימן מסור ביד זקני ישראל שבלשון פקד פקדתי יהיו נגאלין, ולזה אמר שכבר אמר הקב"ה למשה ושמעו לקולך וגו' .. ולזה מבואר נמי שהזכיר כאן שהם בני מאמינים כו', דר"ל שהם בני מאמינים ויש להם דבר מקובל מאבותיהם המאמינים".

ועדיין צריך ביאור: ~~אך יתכן שבידעו~~ שסימן מסור ביד זקני ישראל שבלשון פקד פקדתי יהיו נגאלין, אמר משה "והן לא יאמינו לי"?

ויש לומר הביאור בזה:

משה הי' סבור שמצד קושי ואריכות השעבוד דעבודת פרך במשך מאתיים ועשר שנה, נעשה אצלם השעבוד לדבר הרגיל, ולכן, גם כשישמעו דברי משה ש"ה' אלקי אבותיכם נראה אלי .. לאמר פקד פקדתי אתכם" (שבהיותם מאמינים בני מאמינים כודאי יאמינו בכך), יהי' קשה להם לקלוט את בשורת הגאולה באופן שיורגש בלבם שהגיע זמן גאולתם.²

אבל, האמת היא, כפי שאמר הקב"ה "ושמעו לקולך" — כי, גם לאחר קושי ואריכות השעבוד במשך מאתיים ועשר שנה לא נעשה השעבוד לדבר הרגיל, דכיון שמצד מציאותם ("בני ישראל") אינם שייכים למצרים, הרי, כל יום שנמצאים במצרים הוא "כאלו יום זה נכנסו למצרים", ולכן, כשישמעו דברי ה' "פקד פקדתי אתכם", כודאי "ושמעו לקולך גו'", שיונח ויוקלט ויורגש בלבם שהגיע זמן גאולתם.³

י. ועד"ז בסיום הפרשה — "וישב משה אל ה' ויאמר ארני למה הרעותה לעם הזה גו' ומאז באתי אל פרעה לרבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך", "ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו":

גם כאשר ניתוסף עוד יותר בקושי השעבוד, עד כדי כך, שחמשה רבינו (חכמה דקדושה!) טוען שאינו רואה שהקב"ה עומד להציל את בני ("והצל לא הצלת את עמך"*) — אומר לו הקב"ה: "עתה

.. ושגאל ה ובמהרש"א: ..

.. ועדיין צריך ביאור: אך יתכן שבידעו שסימן מסור ביד זקני ישראל שבלשון פקד פקדתי יהיו נגאלין, אך אמר משה "והן לא יאמינו לי"?

.. אבל, האמת היא, כפי שאמר הקב"ה "ושמעו לקולך" ..

תראה גוי", "עתה" (עכשיו) דייקא, תיכף ומיד – ממצב של התגברות קושי השעבוד ביותר-למצב של גאולה, שינוי מן הקצה אל הקצה ממש.

וטעם הדבר – כהמשך הכתוב בר"פ וראא (שקורין במנחה) – "ורא אל אברהם ואל יצחק ואל יעקב", "אל האבות"⁹⁹, "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל גוי לכן אמור לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים וגו'¹⁰⁰, היינו, שלהיותם "בני ישראל", בניהם של ה"אבות"¹⁰¹, אינם שייכים למצרים, ולכן, "והוצאתי אתכם וגו'".

יא. וענין זה מודגש גם בהפטורה – סיום וחותם הפרשה:

בפירוש הכתובים "הבאים ירש יעקב יציץ ופרח ישראל וגו'" שבהתחלת ההפטורה, מבואר בדרושי חסידות¹⁰² שביאת מצרים ("הבאים", "הבאים מצרימה") היא כמשל ההשרשה ("ירש יעקב") שעייז תהי' הצמיחה ("יציץ ופרח ישראל") בריבוי גדול.

ויש להוסיף ולבאר דיוק הלשון "הבאים", וגם השינוי ד"ירש יעקב יציץ ופרח ישראל" – ע"פ האמור לעיל (ס"ה) ש"ישראל" הוא למעלה מירידה למצרים, והירידה למצרים היא רק בבחינת יעקב, "ירש יעקב" (אלא שעייז ניתוסף עילוי גדול יותר גם ב"ישראל", "יציץ ופרח ישראל"), ולכן, גם לאחרי שנמצאים במצרים "ימים רבים", ה"ז באופן ד"הבאים" (לשון הוה), "כאילו יום זה נכנסו למצרים".

ולכן, מבלי הבט על מעמדם ומצבם של בני' בזמן הגלות – "יחבוט ה' משכולת הנהר (הם האובדים בארץ אשור) עד נחל מצרים (הם הנדחים בארץ מצרים) ואתם תלוקטו (מן הגליות) לאחד אחד בני ישראל"¹⁰³, "ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים וגו'"¹⁰⁴ – כיון שבכל מעמד ומצב קיימת המציאות ד"בני ישראל" בשלימות.

וממשיך לבאר מעלתם של בני' בסיום וחותם ההפטורה: "לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחווירו כי בראותו ילדיו מעשה ידי בקרבו יקדישו שמי והקדישו את קדוש יעקב נאקת אלקי ישראל יעריצו"¹⁰⁵ – שגם בזמן הגלות לא מתבייש יעקב ("בחור שבאבות") בבניו ("ילדיו"), כי, כל אחד ואחת מהם הוא "מעשה ידי" (של הקב"ה), ובודאי ש"יקדישו שמי", ומוסיף, "והקדישו את קדוש יעקב ואת אלקי ישראל יעריצו" ("כפל הדבר לחזק"¹⁰⁶), היינו, שכאו"א חישראל מקדש שמו של הקב"ה בעולם, באמרו (וכמ"פ בכל יום) "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד"¹⁰⁷, "מלכות הוא ענינו"¹⁰⁸ (סיום וחותם פסוקי מלכות), "אמליכת" למעלה ולמטה ולארבע רוחות השמים"¹⁰⁹, המלכת הקב"ה בכל העולם"¹¹⁰.

.. ממצב של התגברות קושי השעבוד ביותר - למצב של גאולה . .

.. כהמשך הכתוב בר"פ וראא (שקורין תיכף במנחה) . .

.. וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל גוי לכן אמור לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים והצלתי – כל ד' הלשונות של גאולה . .

.. שגם בזמן הגלות לא מתבייש ח"ו וח"ו יעקב ("בחור שבאבות") בבניו ("ילדיו") . .

*

יב. ע"פ האמור לעיל מוכן גם הלימוד וההוראה בנוגע לימינו

אלה:

גם לאחר קושי ואריכות הגלות האחרון במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה (שלא בערך גלות מצרים במשך מאתיים ועשר שנה) — מציאותם של "בני ישראל" היא בעצם לחעלו וחללות, וכל רגע נוסף שנמצאים בגלות ה"ז באופן ד"הבאים מצד ומח", "כאילו אותו יום נכנסו למצרים", ועומדים הם בתוקף האמונה והבטחון שתיכף ומיד יקיים הקב"ה הבטחתו "פקד פקדתי אִתְּכֶם בגאולה האמיתית והשלימה, ובפרט כששומעים ממש רבינו שברורניי, כ"ק מר"ח אדמ"ר נשיא דורנו, שכבר סיימו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו (כנ"ל ס"ב), ועאכו"כ לאחר שישנה גם השלימות דארבעים שנה, "נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"¹⁰⁰, ועומדים בשנת הנ"א (ה'תשנ"א), ר"ת (הי' תהא שנת) נפלאות אראנו¹⁰¹.

ולכן, יש לעודד ולחזק את רוחם של בני ע"י ההכרזה שהקב"ה אומר "פקד פקדתי אתכם", ומשיח צדקנו "עומד אחר כולנו"¹⁰², והנה זה בא"¹⁰³, ויש להתכוון לקבל את פניו ע"י ההוספה בקיום התומ"צ, כפס"ד הרמב"ם¹⁰⁴ (בעל יום ההילולא דכ"ף טבת, וצ"ש"ק זה"¹⁰⁵) שע"י מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם ואלו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

ופשיטא — לא לשבור את רוחם, ח"ו, ע"י צדדים קשים והפחדות ואימים בעונשים קשים, ר"ל היל"ת — כפי שלמדים מהמסופר בפרשתנו אודות גאולתן של ישראל ע"י משיח רבינו, ומזה מוכן גם בנוגע לגאולתן של ישראל ע"י משיח צדקנו: "גואל ראשון הוא גואל אחרון"¹⁰⁶, כדלקמן.

יג. ובהקדמה:

מסופר בדברי חז"ל שבהיותם במצרים היו בני ישראל שקועים במ"ט שערי טומאה¹⁰⁷, ועד כדי כך, שגם לאחר שיצאו למצרים ועמדו על שפת ים סוף, טענו המקטרגים "הללו עובדי עב"ד וזה הללו עובדי עבודה זרה כו"¹⁰⁸. ואעפ"כ, לא אמר להם משה רבינו: דעו לכם, שאם לא תטיבו מעשיכם, ימשיך ויוסיף מרעה לשעבך אתכם בעבודת פרך, וכו' וכו'. — משה רבינו לא אי"ה נוספת¹⁰⁹, אלא, נצטווה ע"י הקב"ה: "כה"י תאמר אל בני ישראל ה' אלקי אבותיכם אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב שלחני עליכם .. לאמר פקד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים ואמר אעלה אתכם מעני מצרים .. אל ארץ זבת חלב ודבש": לכל לראש — הזכיר להם זכות אבות, ואמר להם שהקב"ה ראה את עינים וגואל אותם¹¹⁰.

.. ולכן, יש לעודד ולחזק את רוחם של בני ע"י ההכרזה שהקב"ה אומר בכל יום באופן דחיש ממש "פקד פקדתי אתכם", ומשיח צדקנו "עומד אחר כולנו", ויהנה זה בא" ..

.. ופשיטא — לא לשבור את רוחם, ח"ו וח"ו, ע"י צדדים קשים, והפחדות ואימים בעונשים קשים, ר"ל היל"ת ..

.. משה רבינו לא איים עליהם ר"ל ור"ל בצרות נוספות ..

.. לא כדי לקטרג עליהם ח"ו וח"ו, אלא ..

.. התרעם ענהו הקב"ה עליו ואמר לו ..

.. כדאיתא בגמרא "החושד בכשרים לוקה כו' בגופו, דכתיב והן לא יאמינו לי וגו' ..
 ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך וגו'" (והנה ידו מצורעת, היינו, לוקה בגופו) ..

.. שהסיבה לכך ש"אותה שעה דיבר משה שלא כהוגן", היא **אך ורק, להורות דרך תשובה** – פומרומו בהמשך הכתובים גם **התיקון** על זה ..

.. אם לפני מתן-תורה התרעם טען הקב"ה והעניש על דיבור לשון הרע על בניי (אף שהיו במעמד ומצב בלתי-רצוי), בהזכירו **והזכיר והדגיש** זכות אבות, ושבניי הם "מאמינים בני מאמינים" – על אחת כמה וכמה **לאחרי מתן-תורה**, שהקב"ה בחר **אז** בבניי להיות לו לעם סגולה, "סגולה מכל העמים", "ממלכת כהנים וגוי קדוש" ..

יתירה מזה:

כאשר משה רבינו אמר להקב"ה (לא לבני עצמם) דבר שאינו הגון על בניי, "והן לא יאמינו גוי" — לא כדי לקטרג עליהם ח"ו, אלא לתועלת שליחותו לגאול את בניי (שהקב"ה יתן לו אות שיאמינו לו שהגיע זמן גאולתם)¹¹¹ — ~~הוא~~ ^{הוא} הקב"ה עלן ואמר לו "מזה בידך ויאמר מטה¹¹¹", "מזה שבידך אתה צריך ללקות, שאתה מוציא שם רע על בני, הם מאמינים בני מאמינים"¹¹⁴, ו"רמזו לו (בהפיכת המטה לנחש) .. שסיפר לשון הרע על ישראל ותפש אומנתו של נחש¹¹⁵, ועד ש"נענש לאלתר"¹¹⁶, כראיתא בגמרא¹¹⁷ "החושד בכשרים לוקה ^{בגופו}, דכתוב והן לא יאמינו לי וגו' .. ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך וגו'" (שבבנה ידר מצורתה היינה לוקה בגופו).

וכל זה כתבה התורה (אף שאפילו "בגנות כו' לא דיבר הכתוב"¹¹⁸) — כדי להורות עד כמה צריכים להזהר שלא לדבר לשון הרע על ישראל!

ויש לומר, שהסיבה לכך ש"אותה שעה דיבר משה שלא כהוגן", היא להורות דרך תשובה¹¹⁹ — ~~למרומו~~ ^{למרומו} בהמשך הכתובים גם התיקון על זה: "ויאמר ה' אל משה שלח ידך ואחוז בזנבו גוי ויהי למטה¹²⁰ — ש"הזנב מורה על השפלות ביותר"¹²¹, ע"ד מ"ש¹²² "ונפשי כעפר לכל תהי", אשר, ע"י התגברות הענוה והשפלות¹²³ נתבטל הנחש וחזר להיות מטה, "מטה האלקים"¹²⁴, ש"את המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות"¹²⁵.

יד. והרי הדברים קלי-נתומר בן בנו של קלי-וחומר:

אם לפני מתן-תורה התקב"ה והעניש על דיבור לשון הרע על בניי (אף שהיו במעמד ומצב בלתי-רצוי¹²⁶), ~~החזיר~~ ^{החזיר} זכות אבות, ושכניי הם "מאמינים בני מאמינים"¹²⁷ — על אחת כמה וכמה לאזורי מתן-תורה, שהקב"ה בחר בבניי להיות לו לעם סגולה, "סגולה מכל העמים"¹²⁸, "ממלכת כהנים וגוי קדוש"¹²⁹.

ובפרט שזומן מתן-תורה ועד היום הזה (במשך ריבוי דורות) מקדשים בניי שמו של הקב"ה בעולם — "קדישו שמי והקדישו את קדוש יעקב ואת אלקי ישראל יעריצו" — ע"י כל פעולה ופעולה בעניני תורה ומצוותי, החל מאמירת "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד",

— שבאמירה זו מסרו נפשם אלפים ורבבות מישראל על קידוש השם במשך כל הדורות, ובפרט כדור האחרון שנהרגו ששה מליון יהודים על קידוש השם, השם יקום נקמת דם עבדיו השפוך —

הרי בודאי ובודאי שבצירוף כל עניני התומ"צ דבניי במשך כל הדורות, אשר, כל פעולה ופעולה קיימת ונצחית לעולם ועד, וזכותה

.. אין לשער גודל זכותם ומעלתם של כל בניי! ..

.. ואיך יתכן שיבוא מאן-דהוא אפשר להוציא שם רע על בניו של הקב"ה – היפך האמת, כפס"ד תורתנו הקדושה, תורת-אמת, שכל אחד ואחד (גם אם ח"ו מכריז להיפך) "רוצה להיות מישראל .. רוצה לקיים כל המצוות ולהתרחק מן העבירות, ויצרו הוא שתקפוו" ..

.. אם יש מקום לטענה ותביעה – הרי הטענה והתביעה היא (לא לבניי, אלא) להקב"ה, כביכול, כדברי משה רבינו, אוהבן של ישראל: "למה גוי הצל לא הצלת את עמך"....

.. וכדברי גדעון: "למה מצאתנו כל זאת ואי"כ נפלאותיו אשר ספרו לנו אבותינו הלא ממצרים העלנו ה' וגוי", ואדרבא שבגלל זה "ויפן אליו ה' ויאמר לך בכחד זה ("יבכח זכות שלמדת על בניי") והושעת את ישראל" ..

.. ועאכו"כ לאחר כ"כ הגזירות והשמדות שעברו כל בניי במשך כל הדורות, ובפרט בדור האחרון – הרי בודאי ובודאי שצריכים לבקש ולצעוק להקב"ה על אריכות הגלות, "עד מתי".... שעיי"ז ממהרים ומזרזים עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה ..

.. ישנם כאלה שרוצים לתלות עצמם באילן גדול – באמרם שדרך זו (לדבר דברים קשים, להפחיד ולאיים בעונשים כו'), היא "שיטת המוסר", כדרכם של ה"מגידיים" בדורות שלפני השואה ר"ל כו' התגלות שיטת החסידות שמדגישה בעיקר את הקד ד"עשה טוב", ועוד ועיקר, ממשכיכם לטעון וטוענים כל ספרי הנביאים מלאים בדברי תוכחה ואיומי עונשים ..

.. והמענה לזה: בנוגע לטענה ע"ד "שיטת המוסר" – נוסף לכך שבדורות האחרונים התקבלה בכל חוגי בניי השיטה של תורת החסידות להדגיש את הקד של "עשה טוב", ופפ"ש שרואים במוחש שאז היא הדרך היחידה לקרב לבם של ישראל לאביהם שבשמים, ועאכו"כ בנוגע ל"תינוקות שנשבו", שדיבור בסגנון הפכי מרחק אותם עוד יותר וביותר – הרי, אמירת דברי-מוסר צריכה להיות ע"פ כללי התורה, כפי שנהגו גדולי ישראל האמיתיים שהלכו בשיטת המוסר (ולא אלה שעושים להיפך, ורוצים לתלות עצמם באילן גדול) ..

עומדת לעד עד סוף הדורות ונהפכו בדברים בלתי-רצויים, שאינם אלא לפי שעה, כפי שהבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה, וכבר עשו תשובה וכו' — אין לשער גדול זכותם ומעלתם של בניי!

איך יתכן שיצא מאידך להוציא שם דע על בניו של הקב"ה — היפך האמת, לפס"ד תורתנו הקדושה, תורת-אמת, שכל אחד ואחד (גם אם מלריו להיפך) "רוצה להיות מישראל .. רוצה לקיים כל המצוות ולהתרחק מן העבירות, ויצרו הוא שתקפוי"י, ועאכו"כ בדורנו זה, שאלה שאינם מקיימים תומ"צ הם "כתינוק שנשבה .. שהוא כאנוס"י, ובפרט שגם הם "מלאים מצות כרימון"י, ומקדשים שמו באמירת "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", ומקרא מלא דיבר הכתוב "מעשה ידי .. יקדישו שמי", וכתיב"י "ועמך כולם צדיקים"י גוי מעשה ידי להתפאר", שהקב"ה מתפאר ומשתבח"י בישראל!

אם יש מקום-לטענה-ותביעה — הטענה והתביעה היא (לא לבניי, אלא) להקב"ה, כביכול, כדברי משה רבינו"י, אוהבן של ישראל: "למה גוי הצל לא הצלת את עמך" ... וכדברי גדעון: "למה מצאתנו כל זאת ואי כל נפלאותיו אשר ספרו לנו אבותינו הלא ממצרים העלנו ה' וגו'"י, "שבגלל זה ויפן אליו ה' ויאמר לך בכחך זה (בכח זכות שלמדת על בני"י) והושעת את ישראל"י, ועאכו"כ לאחר כל הגזירות והשמדות שעברו כל בניי במשך כל הדורות, ובפרט בדור האחרון — הלא בודאי שצדיקים לבקש ולצעוק להקב"ה על אריכות הגלות, "עד מתי" ... שעי"ז ממהרים ומזרזים עוד יותר את הגאולה האמתית והשלימה"י.

טו. ויש להוסיף ולהבהיר:

ישנם כאלה שרוצים לתלות עצמם באילן גדול — באמרם שדרך זו (לדבר דברים קשים, להפחיד ולאיים בעונשים כו') היא "שיטת המוסר", כדרכם של ה"מגיידים" בדורות שלפני ההגלות שיטת החסידות — שמדגישה בעיקר את-הקוד"עשה-טוב, ועוד ועיקר: ממשיכים למען כל ספרי הנביאים מלאים בדברי תוכחה ואיומי עונשים.

והמענה לזה:

בנוגע לטענה ע"ד "שיטת המוסר" — נוסף לכך שבדורות האחרונים התקבלה בכל חוגי בניי השיטה של תורת החסידות להדגיש את-הקוד"עשה-טוב, ופפפ-שרואים במוחש שהיא הדרך היחידה לקרב לבם של ישראל לאביהם שבשמים, ועאכו"כ בנוגע ל"תינוקות שנשבו", שדיבור בסגנון הפכי מרחק אותם עוד יותר — הלא אמירת דברי-מוסר צריכה להיות ע"פ כללי התורה, כפי שנהגו גדולי ישראל האמתיים-שהלכו בשיטת המוסר (ולא-אלה-שעושים-להיפך, ודו-צדק לתלות-עצמם באילן-גדול).

.. וכמה פרטים תנאים בדבר, ומהם ..

.. כתיב "שמע בני מוסר אביך", "ואוהבו (בנו) שוחרו מוסר" – דברימוסר צ"ל כמו של אב לבנו, שהאב אוהב בעצם ותמיד תמיד את בנו, וגם כשמוכיחו בדברים קשים (ולפעמים גם מענישן), ניכרת בשעת מעשה עצמו אהבתו אמתית לבנו ובאין ערוך לאהבת עצמו כנראה במוחש ..

.. ועד"ז בנוגע להציווי "הוכח תוכיח את עמיתך" – שדברי ההוכחה צריכים להיות חדורים באהבת ישראל ..

.. והבחינה לזה – כשהשומע את דברי התוכחה מרגיש שהדברים נאמרים אך ורק מתוך אהבה ..

.. תנאי עיקרי בדברי ההוכחה שהמוכיח לא ישתרר על הציבור לראות עצמו גדול מכל העם, אלא צריך להשוות עצמו לקהל, כלומר, נוסף לכך שמצטער וכואב לו מצבם הירוד של הקהל שמוכיחם, כפי שניכר ומודגש בדבריו שנאמרים אך ורק מתוך הכניעת הלב, ה"ה וכולל באמת את עצמו עם הקהל בדברי ההוכחה לתקן את עצמו בענינים דוגמתם [בדקות עכ"פ, ועאכו"כ כשיש מקום לומר "טול קורה מבין עיניך"], ולהעיר שדכשהקהל שומע שמוכיח גם את עצמו, ה"ז פועל שיהיו דבריו נשמעים ..

.. ה"ז הוכחה שדוגמת אותו הרע נמצא בו בעצמו, בהדוגמת אדם המביט בראי ..

.. הרי בודאי שלפני שמוכיח את זולתו צריך לתקן את עצמו, גבלשן וכציווי חז"ל "קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים" ..

.. ומזה מובן שכאשר דברי ההוכחה אינם באופן האמור, שנאמרים רק להזולת, ועד להזולת שמוחץ לדי אמותיו, מבלי להזכיר מאומה דבר אודות התיקון בעצמו ובדי אמותיו, ותוכנם אינו אלא "בהפלגת העונש, כאילו שאינו נוגע לו ר"ל וח"ו הצער ממה שנמצאים כאלו העוברים על מצות ה'", ובפרט כשלא עשה מאומה דבר בדרכי נועם דתורה כדי לקרבם לתומ"צ – דברים כאלה אינם בכלל דברי-מוסר, "מוסר אביך", אלא דברים שטגה, רחמנא ליצלן! ..

.. ובנוגע לטענה וע"ד ההוכחות שבדברי הנביאים – הרי ..

וכמה פרטים בנוי, ומהם:

אהבת ישראל:

כתיב "שמע בני מוסר אביך"¹⁴¹, "ואוהבנו (בנו) שוחרו מוסר"¹⁴² — דברי מוסר של אב לבנו, שהאב אוהב את בנו, וגם לשמוכיחו בדברים קשים (ולפעמים גם מענישין), ניכרת אהבתו לבנו.

ועד"ז בנוגע להציווי "הוכח תוכיח את עמיתך"¹⁴³ — שדברי התוכחה צריכים להיות חדורים באהבת ישראל נכדברי רבי עקיבא (ש"כולהו אליבא דר"ע"¹⁴⁴) ש"ואהבת לרעך כמוך"¹⁴⁵, "כמוך" ממש, "זה כלל גדול בתורה"¹⁴⁶, ויתירה מזה: "זו היא כל התורה כולה ואיך פירושה הוא"¹⁴⁷], ועד לאהבה שהיא בדוגמת אהבת הקב"ה (איבנו שבשמים) לכאן"א מ"ישראל ("בני בכורי ישראל"¹⁴⁸), כפתגם הידוע"¹⁴⁹ ש"אוהב מה שהאהוב אוהב".

אין ענין
אין ענין
אין ענין

נהבחינה לזה — כשהשומע את דברי התוכחה מרגיש שהדברים נאמרים מתוך אהבה.

ענוה ושפלות:

תנאי עיקרי בדברי תוכחה שהמוכיח לא ישתרר על הציבור לראות עצמו גדול מכל העם, אלא צריך להשוות עצמו לקהל¹⁵⁰, כלומר, נוסף לכן שחצטער וכואב לו מצבם הירוד של הקהל שמוכיחם, מפי שניכר בדבריו שנאמרים מתוך קנאות לב, ה"ה" כולל את עצמו עם הקהל בדברי התוכחה¹⁵¹ לתקן את עצמו בענינים דוגמתם [בדקות עכ"פ, ועאכ"כ כשיש מקום לומר "טול קורה מבין עיניך"¹⁵²], ויכשקהל שומע שמוכיח את עצמו, ה"ז פועל שיהיו דבריו נשמעים.

אין ענין

אין ענין

ובפרט ע"פ המבואר בספרים¹⁵³ שכאשר אדם רואה רע בזולתו, ה"ז הוכחה שדוגמת אותו הרע נמצא בו בעצמו, בדוגמת אדם המביט בראי, ש"אם פניו נקיים אינו רואה במראה שום דופי", ואם רואה לכלוך וכתם בראי, אין זה אלא משום ש"פניו מטונפין" — הרי בודאי שלפני שמוכיח את זולתו צריך לתקן את עצמו, ב"לשון חז"ל"¹⁵⁴ "קשט עצמך ואח"כ קשט אחרים".

ומזה מובן שכאשר דברי התוכחה אינם באופן האמור, שנאמרים בק-הזולת, ועד להזולת שמתוך לך אפותי, מבלי להזכיר מאגמה ר דר אודות התיקון בעצמו ובד' אמותיו, ותוכנם אינו אלא "בהפלגת העונש, כאילו שאינו נוגע לו הצער ממה שנמצאים, אלו העוברים על מצות ה"¹⁵⁵, ובפרט כשלא עשה מאומה כדי לקרבם לתומ"צ — דברים כאלה אינם כלל דברי מוסר, "מוסר אביך", אלא דברי שטות¹⁵⁶, רחמנא ליצלן!

ובמגע לטענה ע"ד התוכחות שבדברי הנביאים — הרי:

.. ואם נביאי ישראל כך, **שמיים שחור ביהמ"ק בטלה נבואה** "פפי עאכו"כ **בשר** **ודם**, **זמה גם שלא הזכרח כלל לדבר דיבורים כאלה/העביר לכאן את ציון הערה 163** [ובסגנון כזה, "קל מקלי עולם יתיר לשונו על קהלות ישראל .. לקרוא אותם פושעים ורשעים", היפך האמת, והיפך הוראת תורתנו הקדושה, תורת אמת ..

.. (*)

.. ויה"ר שיערה עליהם רוח ממרום, **ויעשו תשובה (גם) על ויבטלו** הדיבורים הבלתי-רצויים על בני"י ופירסומם בכתב ובדפוס, **גם ובהקדם במיוחד** לעיני כל עמי הארץ, כמובן גודל החילול-השם [סימן עיגול להוציא את התיבות "החילול-השם", וכתב] **ההיפך דקדה"ש** שבדבר! ..

.. ובודאי לא יעשה שום רושם כלל, וכל העניינים הבלתי-רצויים יהפכו לברכות, כמ"ש "ויהפוך ה' אלקיך לך גוי לברכה **כי אהבך ה' אלקיך**", כולל גם בנוגע להפירסום בכתב ובדפוס, שיהי זה ע"ד ובדוגמת מגילת סוטה שכותבים אותה על מנת **למוחקה** כדי לעשות שלום בין איש לאשתו, ועד"ז ובנדו"ד, שלום **ואהבה** בין הקב"ה (איש) לכנס"י (אשתו), ושלום **ואהבה** בין בני"י, "האמת והשלום אהבו" ..

.. ועוד והוא העיקר – שע"י ההוספה באהבת ישראל ואחדות ישראל מבטלים סיבת הגלות, ובהבטל **תומ"י** הסיבה בטל המסובב (הגלות), ועד שמתהפך לטוב, מ"גולה" ל"גאולה" ..

- (2) להציר, שהגאולה ממזרים היא התוכן דכל ספר שמות — שנקרא "ספר הגאולה" (רמב"ן ס"פ פקודי). וראה ב"ר פ"ג, ה': "יהי אור כנגד ספר ואלה שמות, שבו יצאו ישראל מאפילה לאורה".
- (3) שמריר ריש פרשתנו (פ"א, ד). תנחומא שם ג.
- (4) תניא ופי'ו. וראה תרי"ח ריש פרשתנו: "התורה נצחית היא ומברכת בכל זמן ובכל דור".
- (5) פרשי תבוא כו, טז. ועוד.
- (6) "היום יום" ב' חשון. ובכ"מ.
- (7) סנהדרין צו, ב.
- (8) שיחת שמות תרפ"ט.
- (9) ראה "היום יום" ט"ו טבת. ובכ"מ.
- (10) וכן ש"ליכא מיד דלא רמיזא באורייתא" (ראה תענית ט, א. זח"ג רכא, א) — היז כולל גם כל הענינים הדושבע"פ, אפילו מה שהלמיד ותיק עתיד לחדש בסוף כל הדורות.
- (11) תבוא לקמן — ראה תרי"ח לך לך פר, ד ואילך. חיי שרה קלה, א ואילך. המשך תערי"ב ח"ג ע' אשער.
- (12) וכן יוסף — "אלה תולדות יעקב יוסף", "כל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף" (וישב לו, ב ובפרשי), כידוע שע"י יוסף נמשכים ומתגלים עניניו של יעקב למטה (ראה לקו"ש חט"ו ע' 436. ושי"ג).
- (13) ש"ב א, יח.
- (14) ע"ז כה, א. הובא בפרשי עה"פ.
- (15) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו. רמב"ן לך לך יב, ו. וראה גם תרי"ח שם.
- (16) הושע בסופו.
- (17) תרי"ח שם.
- (18) כמ"ש בפרשתנו (ג, יב) "בהוציאך את העם ממזרים תעבדון את האלקים על ההר הזה".
- (19) ובלשון הכתוב בר"פ וארא (שמתחילים לקרא במנחה) — "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שרדי ושמי ה' לא נודעתי להם .. לכן אמור לבני ישראל אני ה', הייט, שלהאבות לא נתגלה שם הרי לאמיתתו, כי אם ליבני ישראל". להבנים דוקא, כיון שגילוי שם הרי לאמיתתו נחודש במתן-תורה (ראה באורכה תרי"א ריש פרשתנו ובכ"מ).
- (20) תנחומא וארא, טו. שמריר פ"ב, ג.
- (21) ראה באורכה לקו"ש חט"ו ע' 212 ואילך. ועוד.
- (22) ב"ר פמ"ו, ו. פפ"ב, ו. ועוד, וראה תניא פכ"ג. רפ"ד. ובכ"מ.
- (23) ובהגושה יתירה בנוגע ליעקב ("בחור שבאבות"), שמרתו מרת האמת ("חתן אמת ליעקב") — ש"נקרא בריח התיכון המברכת מן הקצה אל הקצה, מרום המעלות ומדרגות עד טוף כל דרוגין, ובכל מעלה ומדרגה מברכת תוך נקודה האמצעית שהיא נקודת ובחי' מרת אמת שלה כו" (תניא ספ"ג). וראה שם אגה"ק ס"ו. ובכ"מ.
- (24) ראה תנחומא נשא טז. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
- (25) אף שגם זולי העבודה בפועל, הרי, למעלה אין כח חסר פועל (ראה פרדס שער יא (שער התצוות) פ"ג. הובא ונח' בטה"מ להצ"צ מצות האמנת אלקות פ"א. ובכ"מ).
- (26) ראה תרי"ח חיי שרה שם. ובאורכה — המשך תערי"ב שם (וראה גם תרי"א ואה"ת ריש פרשתנו — מעלה (הביור ד)תושבע"פ על תושב"כ).
- (27) עפ"י יש לבאר הקשר והשייכות דפרשת שמות לכ"ט טבת (שחל בשבע דפי שמות או שמברך משבת פ' שמות, ובשנה זו חל במוצאי ש"פ שמות), יום ההילולא והרמב"ם ד"ל (ראה לקו"ש חכ"ו ע' 26. ושי"ג) — שחיבורו העיקרי "משנה תורה", לפי שאדם קורא בתורה שבכתב תחלה ואח"כ קורא בזה וידוע ממנו תורה שבעל פה כולה" (כמ"ש בהקדמתו לחיבורו), פירוש וביאור דתושבע"פ לתושב"כ*** — שדוגמתו בתושב"כ עצמה ("ליכא מיד דלא רמיזא באורייתא") הוא הפירוש וביאור דספר שמות (והספרים שלאח"י) לספר בראשית, ולכן, יום ההילולא שלו (גמר ושלמות "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו"****) הוא בסמיכות לפרשת שמות.

10) .. הי"ז כולל גם כל הענינים דתושבע"פ, אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ..

25) .. אף ואולי י"ל שגם לולי העבודה בפועל, הרי, למעלה אין כח חסר פועל ..

27) .. יום ההילולא דהרמב"ם ז"ל (ראה לקו"ש חכ"ו ע' 26. ושי"ג) — שחיבורו העיקרי "משנה תורה, לפי שאדם קורא בתורה שבכתב תחלה ואח"כ קורא בזה וידוע ממנו תורה שבעל פה כולה" (כמ"ש בהקדמתו לחיבורו) ..

.. שדוגמתו בתושב"כ עצמה ("ליכא מיד דלא רמיזא באורייתא") הוא הפירוש וביאור דספר שמות (והספרים שלאח"י) לספר בראשית, ולכן, יום ההילולא שלו (גמר ושלמות "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו") הוא בסמיכות לפרשת שמות.

ר"ת כתר, ומספרו עשרים — בנימטריא כתר (ראה) *
 מהשייכות לזיבור "משנה תורה", מקבץ לתורה שבעל פה
 הכתר, הוא כהושע"פ דוקא (ראה תניא אנהיק סכ"ט).
 (** ונקרא גם) "יד החזקה" — ד"ל פנא לזה בסיום, כמאחיל וויקיד פ"ג, ג) "אין
 — שהציאה מהגלות (מצרים) היא בזכות לימוד י"ד ה'תנש"א
 הגלויות מתכנסות אלא בזכות המשניות (הלכות פסוקות), "בלשוקצו וצח
 (ראה תרי"א פרשתנו חס, ג), הונגמט בספר י"ד החזקה
 כלשון המשנה" (הקדמת הכסי"מ לספר הי"ד).
 (***) כמ"ם בהתחלת ההקדמה: "כל המצות שניתנו
 ואתנה לך את לחות האבן והתורה והמצוה, תורה זו תורה
 לבאר השלשלת דקבלת תורה שבעל פה מדור לדור, וחק
 ע"ה ארבעים דורות" — "בן ארבעים לבניה" (אבות ספ"ו)
 (***) ובפרט שמשפר שנות חייו ה" שבעים שנה (אבות ספ"ו)
 — מספר הקשור ומורה על שלימות חיי האדם ושלימות
 המדות שבאדם, וביורו העולט שנברא בו המדות —
 חז"ל (ב"ר רנ"ח) "הן תמימים .. שנותם תמימים".
 (28) ב"ר רפ"ז.
 (29) ושלח לב, כט.
 (30) תרי"א פרשתנו ג, א ואילך, וראה בהנסמן במאמר
 (31) לקרית שלח מח, ב, ובכ"מ.
 (32) ראה חז"ג עג, א.
 (33) איוב לא, ב.
 (34) תניא רפ"ב.
 (35) כש"ט הוספות סקט"ו, ושי"ג.
 (36) ב"ר פט"ז, ד.
 (37) תולדות כה, כו.
 (38) ואורבה: "זיחי יעקב בארץ מצרים שבע עשר
 שנותיו, "כאילו כל ימיו ה" בטובה" (תדבאר פ"ה).
 (39) דאף ש"יעקב" הוא מלשון "עקב" (ועד להיר"ו) ופשה ראש התיבה ד"יעקב", שמוא
 בתחילתו יש יוד (וי"ד עקב), ר"ת דשם היר"ו, והיר"ו, דשם היר"ו.
 העיקר וגובר על ה"עקב", שגם בה"עקב" יומשך היר"ו.
 (40) ב"ר ופרשי ר"פ יחי.
 (41) ראה מדרשים שבהערה 3.
 (42) תרי"א ריש פרשתנו, שם קח, ב.
 (43) ריש לומר, שמרומו בריוק הלשון "ואלה" (בתוס') — הרגשת ההמשך להראשונים
 מוסף שבה על הראשונים" (שמר"ר ריש פרשתנו פ"א) וווש"כ"ם בדרך האבות, ובא"ש של
 ובאופן של הוספה (מוסיף) על הראשונים, היינו, שהבה
 הוספה, ע"י העשר' בפועל, כנ"ל ס"ד.
 (44) ובלשון המשנה (עדיית פ"ב מ"ט) — "האב
 ובכ"מ.
 (45) חק"ר פל"ב, ה, ושי"ג.
 (46) להעיר, שאף שה"ש"ט" ("שמות") הו"ע ח"צ"ג, מ"ה, קשור השם עם עצם זג"ש,
 צריך שם, כי אם בשביל הולט שיוכל לקרותו בשמו ו"א ותו ע"י הקריאה בשמו, ע"י
 שלכן, כשאדם נמצא במצב של התעלפות, ר"ל, מעורר ל"ש חס"ו ע" 37, ושי"ג.
 מחדשת המשכת החיות מעצם הנפש (ראה בארוכה ל
 (47) ג, כב.
 (48) ברכות ט, ב.
 (49) ראה תרי"א בא ס, ג, ובכ"מ.
 (50) משא"כ אילו היו מתרגלים ח"ו לבואם מצ"א"ם בקומם.
 משבאו למצרים", עד שאין חיוקם בר"ר, כאילו נמצא

Handwritten notes in the right margin, including the word "א"ת" and other illegible scribbles.

(** ונקרא גם) "יד החזקה" — ד"ל פנא ולרמוז (לחזודא עכ"פ) לזה בסיום פרשת שמות:
 "כי ביד חזקה ישלחם" ..
 (***) .. "נמצא מרב אשי עד משה רבינו ע"ה ארבעים דורות" — ולהעיר ולרמוז פנא ד"בן
 ארבעים לבניה" ..

- (51) ברבט נ, א.
 (52) שבגלל זה יכולה להיות נתינת מקום לחלישות ח"ו בחוקף העבודה דקיום התומצ, או בחוקף האמנה בביאת המשיח והצפי לביאתו.
 (53) פטחים קטז, ב.
 (54) תניא פמ"ו.
 (55) איכה ג, כג.
 (56) תהלים לא, ו.
 (57) שרע אדה"ז אר"ח רס"ד, וראה שם רס"ו. סמ"ו ס"ו.
 (58) ראה ר"ב נג, רע"א. וש"נ.
 (59) "ממש" דייקא – שגם במענה מלובשת בגוף שנתפס בחוש המישוש, ממש מלשון ממשות, ה"ה אלקות ממש, פ' ג' ב"ז.
 (60) משנה וברייתא סוף מס' קידושין.
 (61) ספרי ופרש"י דברים א, ז, וראה שבועות מז, ב.
 (62) ולהפיר, שע"פ הלכה אין העבד מציאות לעצמו, וכל מציאותו היא מציאות הארון, שלכן, "מה שקנה עבד קנה רבו" (קידושין כג, ב. וש"נ) – שמלכתחילה "קנה רבו" (ראה חידושי הרשב"א שם).
 (63) ובלשון חז"ל (סוף ע"ז): "אידכר מאי עבדת באורתא".
-
- (*) להעיר מדיוק הלשון "אורתא" (ולא ליליא), שהתחלתו בתיבת "אור" – ד"ל, שרומם שהכוונה הפנימית דהחושך, היא, כפי שעי"ז יתוסף העילוי ד"אתהפכא חשוכא לנהורא" (נח"א ד, א). וסיומו "תא" (שמהפך התיבה מלשון הקודש, שפירושה "אור", ללשון תרגום, שפירושה "אורתא", ערב חושך) – י"ל, שהתירו רומז על ארבע מאות איש דעשו, דינים קשים של החיצונים הנמשכים מן ת' בתי דיני קשין, ששרשם מ"ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר", ת' עלמין דכיסופין שנמשכים מבחי' עתיק, ונק' עובר לסוחר, כי כתר נקרא סוחר, לשון סוחר סוחר, שהוא המקיף לכל סדר השתלשלות (תנ"א וישלח כד, ג). וי"ל, ש"עובר לסוחר" רומז גם על ה"מסחר" (יסוחר" כפשוטו) שנעשה ע"י הירידה למטה שהיא לצורך עליה, ע"ד מאד"ל (ב"מ מ. ב. וש"נ) ז"בון חבין תנרא איקרי" (ראה תנ"א ר"פ וישב).
 (64) שקשור עם ענינים בלתי רצויים – "מפני חטאינו גילינו מארצנו".
 (65) ועד"ו בנוגע לכל יחיד מ"ישראל – שבוראי סופו לעשות תשובה, כמ"ש "לבלתי ידח ממנו נדח" (ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג, תניא ספלי"ט).
 (66) רמב"ם הל' תשובה פ"ו ה"ה.
 (67) תהלים קכז, א, וראה תנ"א וישב כח, ג ואילך, ובכ"מ.
 (68) זכרי' יר"ד, ב, וראה ברכות נה, ב.
 (69) ישעי' נד, ו.
 (70) ב"ק סז, רע"א.
 (71) ג, סד"ח.
 (72) שם ד, א.
 (73) שם, לא.
 (74) לך לך טו, ו.
 (75) שמ"ר פרשתנו פ"ג, יב, תנחומא שם כג.
 (76) שבת צו, א.
 (77) בתרא"ג לשבת שם.
 (78) פרשתנו שם, ל.
 (79) שמ"ר פרשתנו פ"ה, יג, תנחומא שם כד.
 (80) שם ג, יח.
 (81) לא רק באופן מקיף, ע"ד "גנבא אפוס מחתרתא רחמנא קרי" (ברכות טג, א – ע"פ גירסת הע"י).
 (82) משא"כ לאחרי שיראו בעיני בשר שלהם אות ומופת מן השמים.
 (83) ולפי ערך גודל מעלת משה – גם זה שלא העריך כהתקן את מעלהם של ישראל (שגם לאחרי קושי ואריכות השעבוד נרגש אצלם שבעצמ' אינם שייכים למצרים) לחטא יחשב!
 (84) ויחירה מזה – שטוען "למה הרעותה לעם הזה ג' הרע לעם הזה", "הרבה רעה

(59) "ממש" דייקא – שגם בהיותה מלובשת בגוף שנתפס בחוש המישוש, ממש מלשון ממשות, ה"ה אלקות ממש, כביכול.

(82) ולפי ערך גודל מעלת משה – גם זה שלא העריך כהתקן את מעלתם של ישראל (שגם לאחרי קושי ואריכות השעבוד נרגש אצלם שבעצמ' אינם שייכים למצרים) לחטא יחשב!

עליהם" (פרש"י עה"פ).

85) פרש"י עה"פ.

86) ו, ה"ו.

87) יש לומר, שענין זה מרומז גם בדברי החזקוני-הקב"ה למשה, "אמר לו הקב"ה חבל על דאביון ולא משתכחין, הרבה יש לי להתאוון על חיתת האבות כו" (פרש"י וראו ו, ט) — שהיכינו על שלא הכיר במעלתם של "בני ישראל" שגם בתוקף הגלות קיימת חז"י בהם רחם של ה"אבות" (כמ"ש ביעקב, "בחרו שבאבות" — "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים" (תענית ה, ב. וראה קנטרס משיחות ש"פ ויחי בתחלתו)).

88) ישע"י כו, ו.

89) ת"רא פרשתו נג, ג ואילך. ועם הגהות וביאורים — אודה"ת ש"פ עז ואילך.

90) ישע"י שם, יב ובפרש"י.

91) שם, יג.

92) שם כט, ככ"ג.

93) מצוד" עה"פ.

94) להעיר ממאור"ל (פסחים נו, א) שהשבטים (בנים) אמרו ליעקב (בחרו שבאבות) "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", "כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד". ולהפירוש הפשוט — אין מקרא יוצא מידי פשוטו — קאי "שמע ישראל" על כאו"א מישראל.

95) ואתחנן ו, ד.

96) ר"ה לב, ב. רמב"ם ה"ל שופר פ"ג ה"ט.

97) ברכות יג, ב.

98) כפירוש רש"י: "ה' שהוא אלקינו עתה .. הוא עתיד להיות ה' אחד, שנאמר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברוחה לקרוא כלם בשם ה', ונאמר ביום ההוא יהי ה' אחד ושמו אחר".

99) ראה ב"ר פניו, ז: "אין דור שאין בו כמשה". וראה חז"ג רעג, א. תקר"ז חס"ט (ק"ב, רע"א, ק"ד, רע"א). תניא פמ"ד. שם אנה"ק ביאור לסי' ד"ך בטופו.

100) תבוא כט, ג.

101) להעיר מהרמז בפרשת השבוע (ד, יג): "שלת נא ביד תשלח" ("גואלם לעתיד" — פרש"י) — "נא" ר"ת "נפלאות אראנו".

102) שה"ש ב, ט.

103) שם ח. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח (ב)).

104) ה"ל תשובה פ"ג ה"ד.

105) ראה לעיל הערה 27.

106) ראה שמר"ר פרשתנו פ"ב, ו. וחז"א רנג, א. ש' הפטוקים פ' רח"י.

107) ראה וז"ח ר"פ יתרו. ועוד.

108) ראה וז"ח קע, רע"ב. מכלתא בשלח יד, כח. ילקוט ראובני שם, כו.

109) חתירה מה: כשהקב"ה אמר לו "אהי אשר אהי", "אהי עמם בצרה זאת, אשר אהי עמם בשעבוד שאר מלכות", "אמר לפניו, רבש"ע, מה אני מוכיר להם צרה אחרת, דיים בצרה זו", והקב"ה קיבל את דבריו, "אמר לו (הקב"ה למשה) יפה אמרת, כה תאמר וגו'" (פרשתנו ג, יד ובפרש"י).

110) ג, טו"ז.

111) ורק לאחרי משך זמן אמר להם "משכו ידיכם פע"ז וקחו לכם צאן של מצוה" (פרש"י בא יב, ו — ממכילתא שם, כא).

112) נוסף על האמור לעיל (ס"ט) שכוונת משה באמרו "והן לא יאמינו ל"י היתה בנוגע להקליטה ברגש הלב, ולא בנוגע להאמונה כשלעצמה.

113) פרשתנו ד, ב.

114) מדרשים שבהערה 75. ובפרש"י עה"פ: "מנה שבידך אתה חייב ללקות שחשדת בכשרים".

115) פרש"י עה"פ — משמר"ר ותנחומא שם.

116) אגרת השמר פ"ב.

117) שבת שם ובפרש"י.

118) ב"ב קכג, א. וראה פסחים ג, א.

87) .. שענין זה מרומז גם בדברי התנחומא-הקב"ה למשה ..

- (119) ע"ד מארזיל בכי"ב – "לא דוד ראוי לאותו מעשה .. אלא .. שהק"ט עלה של חשבוה" (ע"ז ד, סע"ב ואילך).
- (120) ד, ד.
- (121) כלי יקר עה"פ.
- (122) ברנח אלקי נצור כו' (ברכות יז, א).
- (123) להעיר מהדגשת מדת הענוה והשפלות בנוגע לתוכחה – ראה לקמן סט"ו.
- (124) שם, כ.
- (125) שם, יז.
- (126) להעיר משניו הלשונות במדושי חז"ל: "מוציא שם רע על בני", או "סיפר לשון הרע על ישראל" – שגם כשאומרים על ישראל לשון הרע (שהוא דבר אמיתי) (ראה רמב"ם הלי' דעות פ"ז הי"ב. שו"ע אדה"ז אורח סקני"ו סי"י) ¹⁴¹⁶ מפרש הקב"ה על זה.
- (127) ראה אברבנאל פרשתנו עה"פ: "קרא השם אותם עמי אף שהיו עובדי ע"ז ומלולכים בתועבות המצרים .. מפני זכות אבותם, וע"ש סופם שיהיו לו לעם סגולה".
- (128) יתרו יט, ה.
- (129) שם, ו.
- (130) רמב"ם הלי' גירושין ספ"ב.
- (131) רמב"ם הלי' ממרים פ"ג ה"ג.
- (132) חגיגה בסופה. וש"נ.
- (133) ישע"י ס, כא.
- (134) ולכן יכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" – כפטק המשנה (סנהדרין רפ"א).
- (135) ראה ברכות ו, סע"א: "משתבח קוב"ה בשבחיהו דישאל .. דכתיב את ה' האמרת היום והי' האמריך היום, אמר להם הקב"ה לישאל, אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם .. שנאמר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ".
- (136) ומה מובן גם בנוגע לכאורא מישאל, כיון ש"כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי' משרע"ה כו" (תניא רפמ"ב).
- (137) שופטים ו, יג.
- (138) תנחומא שופטים ד.
- (139) שם, יד.
- (140) ראה לקו"ש וישב חשמו"ו בסופו. וש"נ.
- (141) משלי א, ח.
- (142) שם יג, כד. וראה גם שמר"ר ריש פרשתנו.
- (143) קדושים יז, יז.
- (144) סנהדרין פו, רע"א.
- (145) קדושים שם, יח.
- (146) תרי"כ ופרש"י עה"פ.
- (147) שבת לא, א. וראה תניא פל"ב.
- (148) פרשתנו ד, כב.
- (149) "היום יום" כ"ח ניסן. ובכ"מ.
- (150) ראה קה"ר פ"י, א [ד]: "ייעמוד מעל העם .. ראה עצמו גדול מכל העם .. התחיל מרוב גדולות ואומר להם אתם עוברים את מצות ה' ולא תצליחו וגו', מיד כו', אבל יתדאל לא עשה כן, אלא .. בתוך השקל, שהשוה עצמו לקהל". וראה בארוכה ד"ה אם רוח המושל תרצ"ה (סה"מ קונטרסים ד"ב שנת, ב ואילך).
- (151) ראה כש"ט סקל"א: "צריך לכלול עצמו עמהן, כמ"ש הוכח לעצמן כשתוכיח את עמיתך, ולא תשא עליו חטא".
- (152) בי"ב טו, ב. וש"נ.
- (153) ראה מאור עינים ר"פ חוקת. תולדות יעקב יוסף ס"פ תרומה. לקרי' בהעלותך לג, סע"א. סה"ש הש"ת ע"י 83. לקו"ש ח"י ע"י 24 ואילך.
- (154) בי"מ קן, סע"ב. וש"נ.
- (155) ד"ה אם רוח המושל שם.
- (156) ראה כש"ט שם: "בי' מיני מוכיחים, והוא ע"פ מכל שלח המלך בנו יחידו מעל פניו

(123) להעיר מהדגשת מדת הענוה והשפלות בנוגע לתהוכחה – ראה לקמן סט"ו.

(126) .. שגם כשאומרים על ישראל לשון הרע (שהוא דבר אמיתי) (ראה רמב"ם הלי' דעות פ"ז הי"ב. שו"ע אדה"ז אורח סקני"ו סי"י) מפרש טוען הקב"ה על זה.

ושילח את ב' עבריו, וחזר א' והלשין את הבן אל אביו, והשני אמר כדברים האלה, רק שדבר מצד שהי צערו בצערו המלך ובנו שנשלח מעל פניו זמן רב עד שנשכח ממנו נימוסי מלכות וכל מכבדו הדלוחו, ואז נחמלא המלך רחמים כו', כך יש מוכיח בשער שמדבר בגנות ישראל וחזיו עייז גורם קטרונו נחש הקדמוני כו', וז"ש וישלח ה' בעם את הנחשים ששורפים בארם שבפיהם כו', חזיו גורם עייז מרנים בין ישראל לאברהם שבשמים.

(157) עמוט ג, ו.

(158) ש"ב כג, ב.

(159) ועד כיו כן, שגם בנוגע לדברי הנביאים (דבר ה') מצינו ש"אין הקב"ה מייחד שמו" על דברי תוכחות — "ירמי" בשעה שהי' מתנבא דברי נחמות הי' (הקב"ה) מייחד שמו, שנאמר כה אמר ה' וזכתי לך חסד ועורן, אבל דברך תוכחות כתיב דברי ירמיהו. וכן משה, על כל דיבור ודיבור כתיב וידבר ה', וכשבא להוכיח כתיב אלה הדברים (אשר דבר משה) (ל"ש שופטים רמז סב).

(160) ראה לקרית דרושי ר"ה סב, סע"ד: "אב הרחמן הוא המרחם על האדם במה שהשכל מחייב לרחם עליו .. אבל מדת אב הרחמים הוא רחמים גדולים בלי שיעור, אף שאין השכל מחייב .. לרחם עליו, דהיינו, אחר שחטא .. וצריכים אנו לעורר רחמים גדולים .. י"ג מדר"ר כו"י."

(161) ש"הש"ר פ"א, ו (א). זהו חרש נח כג, סע"א ואילך. וראה גם קונטרס משיחות ש"פ ויחי ועשרה בטבת ס"ה.

(162) ויש לומר הביאור בזה — ע"פ מארז"ל (מגילה יד, ב) בנוגע לנבואת חולדה, "במקום דקאי ירמי' היכי מתנבאי איהי .. מפני שהנשים רחומות הן", "ותבקש עליהם רחמים לשנות מרעה לטובה". וראה אר"ת לה"מ (ג, א): "אע"פ שאותיות הנבואה היא באה שזה לנביא, אעפ"כ הי' הנביא יכול להפך מדין לרחמים, ע"כ באיש שאין טבעו רחמני כמו האשה לא הי' מהפך .. ולא כן האשה שטבעה רחמים". ושם (קת, ג): "הנביא לא הי' משנה חזיו היריבוים ששמע מפי הקב"ה, אך הדבר הי' תלוי בניגון הנביא, באיזה ניגון הי' מדבר הנבואה זו לישראל .. אם הי' מדבר בטעמים חוקים, אז היתה הנבואה כעין רוגזא, ואם הי' בטעמים אחרים הי' כעין רחמנות. ומה גם כי הנביא הי' מעורר בזה רחמנות העליון ע"י טעמים של רחמים".

(*) חז"א"ג מהרש"א (ושם): "וכי חשום דרחמנות הן תשנה נבואתה מרעה לטובה. ואם הי' ירא (חלקיהו) שירמיי יתנבא לו לרעה, גם היא דאי' תאמר כו', ומתרג' כבונים).

(163) וגדולה מזו מצינו בנוגע להקריאה בדברי הנביאים: "מעשה באדם אחד שהי' קרא למעלה מרבי אלעזר הודע את ירושלים את תועבותי", אמר לו עד שאתה בודק בתועבות ירושלים צא ובדוק כו', ברוך אחריו ומצאו בו כו" (מגילה כה, ב) — דאן שאותו אדם לא אמר דברי עצמו, אלא קרא בדברי הנביאים, מ"מ, הקפיד עליו רבי אלעזר על זה שבהור לקרות נבואה זו (מש"א"כ כשמפטירין בה ע"פ ציווי התורה — מנהג ישראל תורה היא*), ולא עוד אלא שבגלל זה הי' בטוח שהסיבה לכך היא מפני שיש בו שמץ פסול (ראה בארוכה שיחת אדר"ת אלול תשמ"ב).

(*) להעיר שלדעת הרמב"ם (בסדר תפלות כל השנה שבכוף ספר אהבה) הי' הפטורה דפרשת שמות — "ואלה שמות. בן אדם הודע את ירושלים".

(164) ראה לקרית (ח"ב ריה, ב ואילך) שבמדה ידועה הושפעו דברי המוסר ממהות טבעו של המגיד והמוכיח: כשהמגיד עצמו הי' בעל מדות טובות, בעל רחמים וטוב עין, אפילו דברי-מוסר קשים היו נאמרים בעדינות ("איידל") ובנימה של רחמנות, אבל כשהמגיד ומוכיח הי' בעל טבע קשה, אדם קשה וקר, בעל מדות קשות, הי' יוצאים דברי המוסר והתוכחות ברוגז גדול ("ביטערע שווערע בייקייט"), ואפילו קולו העב והמאיים של המגיד הי' מטיל אימה ופחד.

(165) תצא כג, ו.

(166) שבת קטז, א. וש"ג. ולהעיר גם משיעור הרמב"ם דערב ש"ק זה (סוף הלכות חנוכה) — "השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו".

(167) זכרי' ת, יט.

(168) ראה יומא ט, ב.

(164) ראה לקו"ד (ח"ב ריה, ב ואילך) שבמדה ידועה הושפעו דברי המוסר ממהות טבעו של המגיד והמוכיח: כשהמגיד עצמו הי' בעל מדות טובות, בעל רחמים וטוב עין, אפילו דברי-מוסר קשים היו נאמרים בעדינות ("איידל") ובנימה של רחמנות, אבל כשהמגיד ומוכיח הי' בעל טבע קשה כו' אדם קשה וקר, בעל מדות קשות, הי' יוצאים דברי המוסר והתוכחות ברוגז גדול ("ביטערע שווערע בייקייט"), ואפילו קולו העב והמאיים של המגיד הי' מטיל אימה ופחד.

169) ובלשון הרמב"ם בסוף הלכות העניית (משיעורי הימים האחרונים): "כל הצומות האלו עתידים ליבטל לימות המשיח, ולא עוד אלא שהם עתידים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה, שנאמר כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וגו' וצום העשירי (דמיני אולינן) יהי לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים (עיי' ש) וחאמת והשלום אהבו" (ראה בארוכה לקו"ש חט"ו ע' 413 ואילך).

170) ראה ויק"ר ספלי"ב. לקו"ת בהעלותך לה, ג. ובכ"מ.

---

www.Maftiach.app | www.RebbeDrive.com

לזכות

הרוצה בעילום שמו

לזכותו ולזכות בני ביתו שיחיו

לבני חיי ומזוני וכולהו רויחי בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח חסידותי מכל יוצאי חלציו

ולהצלחה בשליחותם הק'

למעלה מן המשוער